

Aan de Adviesraad Samenlevingszaken Maassluis
T.a.v. de heer Henk van Goor, tijdelijk voorzitter

Vlaardingen, 29 mei 2020

Betreft: Advies concept notitie 'Regionale Koers Handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020-2024'

Beste leden van de Adviesraad,

Op 1 mei 2020 hebben wij uw advies ten aanzien van de concept notitie 'Regionale Koers Handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020-2024' in goede orde ontvangen. Wij hebben met veel interesse kennisgenomen van uw advies. Hieronder leest u een puntsgewijze reactie op uw advies aan de hand van uw opmerkingen.

Algemeen

Opmerking 1

Het is een goed en leesbaar stuk. Kort en bondig opgeschreven en een goede opbouw. Opvallend is dat dezelfde beleidsmedewerker aan de lat staat voor zowel de evaluatie van het Uitvoeringsplan handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2018-2019 als voor het opstellen van de Regionale koers handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020-2024. *Om het 'slager die zijn eigen vlees keurt' schijn te voorkomen zou de evaluatie in de toekomst belegd kunnen worden bij een actor die iets meer op afstand staat, bijvoorbeeld de interne audit. Hiermee wordt meer objectiviteit beoogd en bieden de bevindingen een steviger fundament voor de doorontwikkeling van beleid.*

Reactie

Dank voor het compliment. Het is niet ongebruikelijk dat dezelfde beleidsmedewerker zowel de evaluatie als de lijnen voor de toekomst op papier zet. De medewerker haalt informatie op bij diverse partijen binnen de organisatie maar ook daarbuiten. Verder worden de resultaten getoetst ten opzichte van de begroting.

Opmerking 2

Waarom is er gekozen voor een looptijd van vijf jaar? Het landelijk handhavingsbeleid (Handhavingskoers SZW) waar het gemeentelijk beleid grotendeels op is gebaseerd loopt t/m 2021. Kan de looptijd worden gelijkgetrokken met het landelijk beleid?

Reactie

Tegen de tijd dat dit beleidsplan wordt vastgesteld door de gemeenteraden is het jaar 2020 grotendeels voorbij. Daarom is gekozen voor een looptijd van vijf jaar. Als we ervoor kiezen om de looptijd gelijk te trekken met het landelijk beleid dan zouden we nu een beleidsplan voor één jaar en enkele maanden moeten bepalen en volgend jaar weer een nieuw plan opstellen.

Opmerking 3

De resultaten zijn beschreven in het Evaluatie uitvoeringsplan handhaving.

Maar wat ging goed en wat kon beter? Wat vinden we als gemeente Maassluis van de resultaten? Acties staan helder beschreven in de pagina's 6 tot en met 9 dus wij kunnen ons voorstellen dat deze acties worden uitgevoerd omdat ze a) goed hebben gewerkt in de vorige periode en worden gecontinueerd en/of omdat b) is gebleken dat dit missende elementen waren in de aanpak.

Reactie

De Adviesraad gaat over het beleid (kaders en hoofdlijnen) en niet over de uitvoering. De vragen 'wat goed ging' en 'wat beter kon' zijn wel terechte vragen. Dit is inmiddels duidelijker verwerkt in de evaluatie.

Opmerking 4

In de Evaluatie uitvoeringsplan handhaving Participatiewet etc 2018-2019 (pag.7) wordt een overzicht gegeven van de fraudevorderingen. Van de opgeboekte fraudevorderingen werd 43% ontvangen. De percentages van de drie gemeenten bij ontvangen fraudevorderingen verschillen: Schiedam 38%, Vlaardingen 53% en Maassluis 31%. *Is er een verklaring voor deze verschillen? Zo niet, moet dan het betrekkelijk lage percentage van Maassluis leiden tot aanscherping van het beleid?*

Reactie

Het gaat om de gemiddelde percentages over 2018 en 2019. Als je per jaar gaat kijken dan is er in Maassluis in 2018 22% ingevorderd en in 2019 62% ingevorderd. Het jaarlijkse percentage dat wordt geïncasseerd verschilt dus per gemeente en tussen gemeenten. Deze verschillen zijn niet beleidsmatig maar hebben te maken met de betaalcapaciteit en de betalingsbereidheid van de debiteuren.

Opmerking 5

Over de jaren 2018 en 2019 was de fraudeschade ruim 1,5 miljoen. En dat ondanks een uitgebreid pakket aan digitale controlematregelen. *Zou hier geen winst te boeken zijn via meer persoonlijk gerichte vroegdetectering en persoonlijk contact? Is 1,5 miljoen in twee jaar niet te hoog?*

Reactie

Er valt zeker winst te boeken door fraude eerder te detecteren. Dit is ook wat Stroomopwaarts wil doen. De digitale controlematregelen ontwikkelen zich voortdurend waardoor we minder afhankelijk worden van cliënten zelf voor het aanleveren van gegevens. Dit gaat een vroege detectie in de toekomst eenvoudiger maken. In combinatie met de inzet op preventie gaat dit ertoe leiden dat het bedrag aan fraudeschade gaat teruglopen.

Opmerking 6

Het begrip "handhaving" in dit beleidsstuk omvat meer dan het gebruikelijke "controleren en straffen". *Meer verhelderend zou zijn wanneer uit het beleidsplan 2016 t/m 2019 de tekst onder het kopje "inleiding" werd overgenomen.*

Reactie

Verwerkt.

Specifiek

Opmerking 7

Pagina 4: Een typo onder de kop 'wettelijk kader'. *Er staat op regel 6 'schendig' i.p.v. 'schending'.*

Reactie

Verwerkt.

Opmerking 8

Pagina 4: Onder het kopje Bestuurlijke boetes staat onderaan 'de beslagvrije voet'. 'De beslagvrije voet' wordt op pag. 9 uitgelegd. Kan de uitleg niet op pag. 4?

Reactie

Verwerkt.

Opmerking 9

Eén van de primaire doelen van het handhavingsbeleid is 'het signaleren van problemen bij inwoners, zoals schuldenproblematiek en andere zorgwekkende situaties'. Uit de evaluatie blijkt dat over de afgelopen jaren een stijgende lijn te zien is op het gebied van schuldenproblematiek. *Uit het handhavingsbeleid komt niet naar voren op welke wijze SOW deze doelstelling verwacht te realiseren wanneer huisbezoeken niet haalbaar zijn als gevolg van bv. de coronacrisis dan wel als gevolg van de toegenomen focus op preventie waardoor huisbezoeken mogelijk minder noodzakelijk (en volgens prop/sub) zullen zijn.*

Reactie

Het signaleren van problemen bij inwoners is niet één van de primaire doelen maar het is een bijkomend effect van handhaving. Dit is aangepast in de tekst. Verder zijn er nog andere manieren om problemen bij inwoners te signaleren. Voorbeelden zijn meldingen van de Formulierenbrigade en schuldhulpverlening en tijdens persoonlijk gesprekken met cliënten na het aanvragen van de uitkering.

Opmerking 10

Daarnaast kan er sprake zijn van 'schrijnende' woon- en leefomstandigheden. In deze zaken wordt fraude niet weggepoetst maar wordt er gekeken naar wat nodig is om burgers te helpen om hun omstandigheden te stabiliseren. *Bij deze zin lijkt het net of je de 'schrijnende' woon- en leefomstandigheden zou willen stabiliseren. Dit kan opgelost worden door de zin op een andere manier te formuleren bv. (om burgers te helpen uit schrijnende omstandigheden).*

Reactie

Verwerkt.

Opmerking 11

In het kader van 'tijdig informeren' op basis van de 'cirkel van naleving' is Stroomopwaarts voornemens om de groepsbijeenkomsten voort te zetten. *Hierbij kan de privacy van cliënten in het geding komen. Bovendien past een groepsbijeenkomst niet bij het beoogde persoonlijk gerichte benadering, waarbij aandacht is voor de individuele situatie van de cliënt. Bij het werken in multidisciplinaire teams is scholing vereist.*

Reactie

Stroomopwaarts gaat er op meerdere manieren voor zorgen dat cliënten tijdig geïnformeerd worden over handhaving. Het contact met cliënten vindt zowel op individueel niveau als op groepsniveau plaats, dit is een en-en verhaal. Verder zorgen wij er uiteraard voor dat de privacy van cliënten gewaarborgd wordt. In groepsbijeenkomsten wordt enkel algemene informatie verstrekt en aansluitend vinden één op één gesprekken plaats tussen cliënten en consulenten.

Opmerking 12

Hierbij maken we gebruik van inzichten uit de gedragswetenschappen. *Welke inzichten zijn dit en welke bronnen worden/liggen hieraan ten grondslag?*

Reactie

Naar aanleiding van het WRR rapport 'Weten is nog geen doen: Een realistisch perspectief op zelfredzaamheid' heeft het ministerie van SZW in 2018 en 2019 geld beschikbaar gesteld aan diverse instanties zoals de SVB en de Inspectie SZW om experimenten te doen met de toepassing van gedragsinzichten. De uitkomsten van deze experimenten worden gedeeld met gemeenten. Wij gaan onderzoeken wat wij gaan gebruiken voor het handhavingsbeleid.

Opmerking 13

Het handhavingsbeleid stelt dat zichtbare handhaving van belang is voor het maatschappelijk draagvlak voor het in stand houden van inkomensvoorzieningen.

Op welke wijze is Stroomopwaarts van plan hier uitvoering aan te geven? Leidt dit niet tot afschrik-effect bij de cliënten die zich wel aan de regels houden? Denk hierbij aan onbedoelde gevolgen als bijvoorbeeld terughoudendheid bij inlichtingplicht.

Reactie

Het is niet onze bedoeling om cliënten af te schrikken. Wij willen wel transparant zijn in onze communicatie richting de cliënten door hen zowel te informeren over de rechten die horen bij een bijstandsuitkering maar ook de plichten. Daarom betrekken wij de afdeling communicatie bij het formuleren van deze boodschap zodat we er zeker van zijn dat deze het juiste effect heeft op de cliënten.

Opmerking 14

Data gestuurd handhaven is één van de prioriteiten uit de handhavingskoers van het kabinet. *Het onderwerp komt zeer summier aan bod in het beleid van Stroomopwaarts. Wederom geldt dat de AVG waarborgen in acht genomen moeten worden. In het verlengde van data gestuurd handhaven zou er gewerkt kunnen worden met risicoprofielen om gericht te monitoren en op te sporen. Wees hierbij alert op profiling. Is dit overwogen bij Stroomopwaarts?*

Reactie

Wij zijn bekend met het werken met risicoprofielen en wij zorgen ervoor dat we de AVG waarborgen.

Opmerking 15

Uit wetenschappelijk onderzoek en uit benchmarkonderzoeken komt naar voren dat de intensiteit van handhavingsactiviteiten onmiskenbaar van invloed is op de omvang van het cliëntenbestand en de omvang van misbruik en oneigenlijk gebruik. *Welke bron wordt hierbij gebruikt?*

Reactie

Het onderzoeksrapport 'Slimme handhaving' van de Rijksuniversiteit Groningen uit 2018 en de benchmarkonderzoeken van Divosa.

Opmerking 16

"Het is echter complex om aan handhavingsactiviteiten meetbare doelstellingen te verbinden die betrekking hebben op de omvang van misbruik en oneigenlijk gebruik omdat de exacte omvang altijd onbekend is". *Is dit niet een te gemakkelijke uitweg? In de evaluatie wordt een groot aantal resultaten weergegeven en wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat een beleidsadviseur, gemeenteraad of B&W hier niet iets van vindt. Zijn deze resultaten juist goed of slecht?*

Reactie

We zijn het met u eens dat het van belang is om te weten of beleid succesvol is. Daarom is er alsnog een aantal doelstellingen opgenomen in het beleidsplan.

Opmerking 17

Tevens vinden wij het niet wenselijk om meetbare doelstellingen te formuleren met betrekking tot items als aantallen zaken met vastgestelde fraude, aantallen maatregelen en boete en aangetoonde fraudebedragen. *Waarom is het niet wenselijk? Is het moreel niet wenselijk? Of juridisch niet vast te leggen? Ook hierbij geldt: veel resultaten in de evaluatie. Suggestie om dit anders te formuleren zou kunnen zijn: stel een x-aantal doelen voor de komende jaren. Hierdoor kan je richting geven en sturen aan het beleidskader. Anders is het niet mogelijk om als gemeenteraad / adviesraad na te gaan of de juiste koers (lees: ingezette acties) wordt gevaren vanuit het handhavingsplan. Anders gezegd: zonder concrete doelen is niet te toetsen of het uitvoeringsplan handhaving 2020-2022 de goede in te zetten acties bevat. En maak bij de doelen de opmerking en kanttekening dat het ondoenlijk is om 100% fraude e.d. te voorkomen.*

Reactie Stroomopwaarts nav input Adviesraad Samenlevingszaken Maassluis

Reactie

Zie vorige antwoord.

Opmerking 18

Voor het Uitvoeringsplan Handhaving 2020-2022 is het uitgangspunt dat de uitvoering wordt vormgegeven binnen de bestaande middelen en formatie. *Pleit de omvang van de fraudeschade niet voor ruimere inzet, gefinancierd uit de fraudeontvangsten: de kosten gaan voor de baten uit?*

Reactie

De insteek is om fraudeschade zo veel mogelijk te voorkomen en hier zetten wij ook op in. Het is alleen complex om hier een businesscase voor te maken. We gaan dit jaar wel starten met een pilot fraude gestuurd handhaven.

Wij willen de Adviesraad hartelijk bedanken voor het advies. Er zijn goede punten aangedragen die voor aanscherping van de notitie hebben gezorgd. U krijgt de notitie nogmaals toegestuurd ter advisering voordat deze aan het college van B&W wordt voorgelegd.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw Sietske Jepma
Beleidsmedewerker Beleid & Strategie Stroomopwaarts